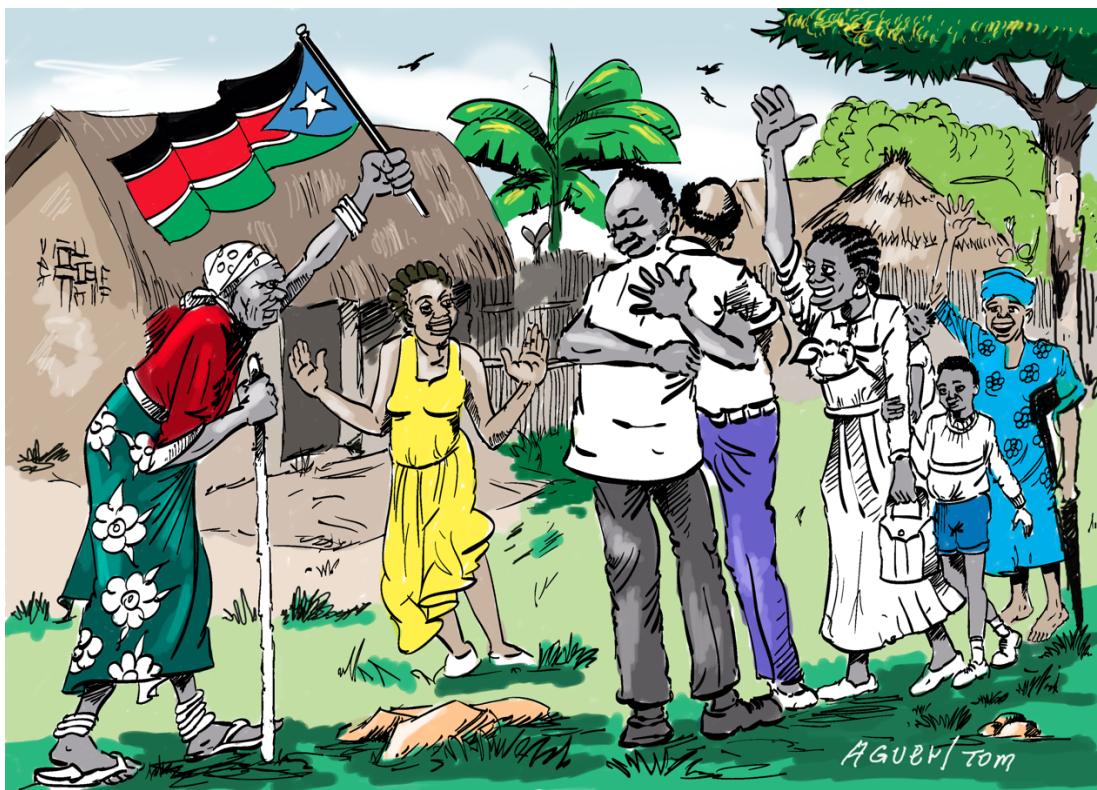

**Reconstituted Joint Monitoring and Evaluation Commission
(RJMEC)**

**KUNE A KULYA KU'DIK TI TANYET NA TALIŋ NA
NYOKÖ META ANYEN TOGWO'YA MÖRÖ I SUDAN NA
LOKI [R-ARCSS] NAGON KOJU TANYA I PEROK**

12 TI YAPA TOBUŋWAN KIŋA 2018

Na manini wurö anyen tuggö loŋio ti taliŋ. Lepeŋ kona anyen tokorju swōtōn dumalak ti taliŋ na tanya anyen togwo'ya mōrō i Sudan na Loki na. Nagon koju tanya i Kiŋa 2018 anyen gwon pōliliō i kena ko kurundyō tuŋ. Ko do 'dek dendya η o jore ti η ina taliŋ, yitöni i buk duma na kulya ti η ina taliŋ na.

<i>DENET SULUWET</i>	2
<i>PELE 1</i>	3
<i>Ko ɳa molu lo kunundya miri logwon na ɳutu ti Sudan na loki a ɳo geleŋ lo toludukō?</i>	4
<i>Temejik logon molu gwon i miri.</i>	4
<i>Kita ko gweyari lo miri.</i>	5
<i>Torukōkin kode Toyinakin na kenia ko kikolin</i>	6
<i>PELE 2</i>	8
<i>Togwon'da na woɳon na kipyia a 'dutet ko petesi rurukesí</i>	8
<i>kikolin petesi rurukesí ti ɳutu.</i>	9
<i>PELE 3</i>	10
<i>PELE 4</i>	12
<i>kusik kode ɳo dumalak</i>	12
<i>PELE 5</i>	14
<i>Laŋet na to'diri, topitökin ko tolika na ɳo na narok na kona i diŋit na mörö.</i>	14
<i>Pirit duma 'duŋet na putesí na Sudan na loki na ɳola.</i>	16
<i>Laŋet na meddyá kulya ti ropa ko ɳaraki na ɳutu</i>	17
<i>PELE 6</i>	17
<i>PELE 7</i>	19

DENET SULUWET

Na manini kone anyen tokujö loŋio ti taliŋ i Sudan na loki. na taliŋ köju tanya i perok 12 ti yapa tobunŋwan kiŋa2018 a tuggi ɳo nagon yoyöŋönokin ko jur ködyö po a lo'but ada i mukök na mörö, ko köti ko tetenesi ti morja na ɳutu ko tolika na ɳo narok nagon köju a kondya 'börirk i diŋit na mörö kune ko ködyö suluja ada.

Swötön liŋ lo tandu ɳina taliŋ kulo a ruggö adi se de 'de'dep ɳina taliŋ, ko lepeŋat de kikita parik anyen ɳutu bubulö gwon i pirit na geleŋ ko 'busan. Kogwon lepengat 'bayin a kalyönök ko daraesi nagon ɳutu a ryö i diŋit na mörö kune, a lepeŋat yeyeji adi ti ɳo na kondya 'börirk i diŋit na tu kune gwe ti nyökö. Ti laŋesi ti ɳutu kaŋ gwe ko tojojo, kugga na tolien na ɳutu ko saresi ti jur.

PELE 1

Na pele kode jambu kulya ti Miri lo gwon na ɳutu ti Sudan na loki a ɳo geleŋ logon a toludukö. Miri logon a toludukö lo gwon na ɳutu ti Sudan na loki a ɳo geleŋ lo molu kona i mökök na 'dutet na suluja na diŋit mönit, ko de luŋu a miri lo gwon na ɳutu ti Sudan na loki a ɳo geleŋ logon a toludukö (RTGONU), Luŋu a miri logon a toludukö kogwon kunie ɳo ludukö a 'yalaki kata i kulya ti torukökin na swötön lo tandu taliŋ kulo, ko köti kogwon a tomorun kulye swötön ti siyasa logon a ludukö kata.

Diŋitan dumalak murek kata nagon a a tokoro i taliŋ na tanya na Diŋit Kata naŋerot na suluja na diŋit mönit nagon jonga yapala budök suluja i tanya na ɳina taliŋ, a de ko 'duddi i yapa to mukanat lo kiŋa 2019. Akirut de gwe a kiŋajin musala ti miri lo gwon na ɳutu ti Sudan na Loki a ɳo geleŋ logon a toludukö. ɳilo miri molu kikita tojo kiŋa 2021 yapala murek i ɳerot na 'dutet na diŋit mönit. A kulya ti guba na guralan molu na konani anyen tindu ɳutu i wulundyö na miri lopopo. kode ludukötyo. diŋit mönit na aje tomijögi ɳerot ko yapala buker.

I kulya ti taliŋ na tanya na, Miri lo gwon na ɳutu ti Sudan naloki a ɳo geleŋ logon a toludukö lo atiki kido nagon jondi taliŋ na 'dutet i lo jur. ɳutu lo wuddya kase i piritönko a wöki i kulye swötön ti Sudan na loki [IDP'S] ko logon a wokön i kulye jurön [Refuges] molu yiyitwe bot, ko köti a ɳutu molu kondi momoresi ti kulya ti topitökin ko tolika na ɳo narok nagon köju a kondya 'börik i diŋit na mörö kune. A kirut saret lo jur molu lo konani.

I kitajin liŋ ti miri ko ɳutu lo kikita liŋ molu kona koke anyen ɳutu lo kondya ɳo narok kode a koko'ya ɳo ti miri kulo molu momoka a riŋani riŋa, anyen tukwörien kode mali ti jur bubulö'depa 'bura. ɳo liŋ na körö i diŋit na mörö kune molu nyönyökö'dukö, kötikulya ti kena na ɳutu [Census] molu kokona, Kora na tumatian ko mali nagon kata i jur kune molu koraki keniya ti miri na gwon kak kune, ko köti tetenesi ti kulya ti guba na guralan molu na konani.

Miri lo Sudan na loki molu wowora a logo ko gweyarijin ti ɳutu liŋ ti jur, ɳutu wate ko ɳutu ti swötön liŋ ti jur a jwe kata. ɳutu wate molu gwon ko tupesi 35% i miri, swötön liŋ lo tandu ɳina taliŋ kulo molu köti wulundyö ɳutu wate anyen tu i laŋet na wazara. Ka'durök ti Sudan na Loki molu köti jujwe anyen ɳaŋarakindya i kunie ɳo nagon miri 'dek kondya.

Ko ɳa molu lo kunundya miri logwon na ɳutu ti Sudan na loki a ɳo geleŋ lo toludukō?

ɳilo miri molu kone ko swötön jore, ko kilo swötön se kulo: Miri lo Sudan na loki logon kata soṇinana lo a kirut gwe a ɳutu ti Sudan lo 'dumba goro anyen löguggö miri logon kata ko tok'a'de ko miri (SPLM/A_IO) Momoret na ɳutu ti Sudan na loki logon kata ko tok'a'de ko miri (SSOA) ɳutu ti siyasa logon köju a tiki i kadi rereket (FDs) Ko kulye swötön ti siyasa logon kata ko tok'a'de ko miri. I ɳerot na suluja na diŋit mönit Miri logon kata soṇinana lo de kita gwoso na wuröni i saret lo Sudan lo loki lo mömönökindyö lo kiŋa 2011 (TCRSS).

Temejik logon molu gwon i miri.

I loki na miri lo diŋit mönit. Duma lo miri ko yumiati kanyit, kweja adi duma lo miri lo Sudan na loki Salva kiir Mayardit, a kirut gwe a yumi togeleŋ lonyit logon a Dr Riek Machar Teny ko yumiati iŋwan logon molu wule ko kulye swötön ti siyasa kulo. Geleŋ nase molu gwon a ɳutu nanakwan. Duma lo miri ko yumiati kanyit molu lo meddyal kulya ti tiki na ɳina talinq i konesi, ko lepeŋat lo tandu saresi logon a jwe i Kadi Jamet na diŋit mönit kulo. Kita na Yumi togeleŋ ko yumiati iŋwan molu gwo'dan i 'dutet na diŋit mönit, ake ko saret a rukökin lepeŋat i tu ɳerot ko kita i ɳinu diŋit.

Salva Kiir lo gwon a duma lo jur, ko köti lepeŋ logon a duma lo kamörök ti jur. kita nanyit a gayi na Sudan na loki ko lokokori lonyit. Nene kita nanyit, lepeŋ logon a duma lo laŋet na wuzara, laŋet na kayukuk ti jur ko laŋet na medya kulya ti gayi na jur. Duma lo miri köti lo tandu saresi logon aje rukö i kadi jamet kulo. Duma lo miri lo layija kulya ti mörö ko kulya ti gayi na jur, ko köti lepeŋ lo ɳaju kadi jamet na Sudan na loki na diŋit mönit (TNLA)

Yumi togeleŋ lo duma lo miri, logon a duma lo kamörök ti ɳutu ti SPLM-IO tojo ko kilo kamörök aje momoraki i pirit na geleŋ. Ko duma lo miri 'bayin, Yumi togeleŋ bubulö mönökindyö kanyit i pirit, lepeŋ köti bubulö gwon a yumi lo duma i laŋesi ka'de ka'de nagon duma lo miri lo gwon kate kune.

Yumiati iŋwan ti duma lo miri kulo molu lo meddyal kita na laŋesi gwoso laŋet na medya kulya ti kokola na ɳo ti miri, laŋet na meddyal kulya ti tolien na ɳutu. Ko köti lepeŋat lo gwon i jamesi ti laŋet na menddyal kulya ti yuku na jur ko na meddyal kulya ti gayi na jur. Nene kita nase köti a dendya nase adi kulya liŋ na jama i laŋet na wazara kune a tiki i konesi.

ŋo liŋ nagon duma lo Miri ko yumiat kanyit kokon. ŋo nagon 'dek kokona i jur kune ti duma lo miri ko yumiat kanyit ŋare ŋar ko ti lepeŋat totopine totopi ko 'börik. Kine ŋo ju wule na dumalak ti wilayat kode Governors, wule kode 'dumaji na kamörök kaŋo i kita ŋina köti 'dek ruket ko laŋet na meddyā kulya ti yuku na jur ko na meddyā kulya ti gayi na jur.

Kita ko gweyari lo miri

Kita duma na miri a koraki i swötön mukanat, nagon a kulya ti miri, kulya ti 'depa na mali ko tiki na ŋutu ŋo nagon lepeŋat yöyöŋöni, 'dukö na ŋo gwoso kadijik ti winikö, sukulujin ko kunie pritön ti miri, ko kulya ti gwearijin ti ŋutu ko teton, Anyen ŋararakindya i ŋina kita i tu ŋerot molu ŋaraki ko laŋet na wazara ko kulye swötön logon nan de tutuk soŋinana kulo.

Laŋet na wazara molu gwon ko wazara 35, kilo wuzara wule i kiden na kilo swötön ti siyasa gwoso kulo: Miri lo diŋit mönit gwon ko si'desi 20, SPLM/A_IO de gwon ko si'desi 9, laŋet na swötön ti siyasa ti Sudan na Loki [SSOA] de gwon ko si'daes 3, ŋutu ti siyasa logon köju a tiki i kadi rereket kulo de gwon ko si'desi 2,a kulye swötön ti siyasa logon kata ko toka'de ko miri [OPP] de gwon ko sideyet 1.

Kita na laŋet na wazara a dendya nase adi ŋina taliŋ a tiki i konesi 'bura, miri logon ŋutu kanyit jwe i swötön ka'de ka'de ti Sudan na Loki, ko kulya ti morja na ŋutu ko topitökin a kona. lepeŋ köti lo tetendya saresi, kondya na siyasat ko kora na mali gwoso nagon yöyöŋönikin.

Ti ŋutu wate ködyö'dure 'dur gwoso 12 nagon wuwule anyen gwon i laŋet na wazara ko köti yumiat ti wazara 10 molu gwon kata ko lepeŋat molu wule i kiden na kilo swötön ti siyasa. ŋutu lo tu i laŋet na wazara kulo ködyö ti pondi i swötön ka'de ka'de ti loki na Sudan.

A kirut gwe a kadi jamet na diŋit mönit, ŋina a mugun nagon jondya ŋutu i pirit geleŋ i jambu na ŋo dumalak ti jur. Ko ŋina mugun morja kadi jamet na diŋit mönit na Sudan na loki ko kadi jamet na Wilayat, gwoso miri lo diŋit mönit logon a toludukö de kikita tojo ko kulya ti guba na guralan a kona. Kadi jamet de gwon ko ŋutu 550, ko si'desi ti kadi jamet de ŋara gwoso nagon a yöyöŋönikin i kiden na kilo swötön ti siyasa, kita nanyit a ŋararakindya i kulya ti kitaesi ti diŋit mönit ko löpukesı gwoso na wuröni i taliŋ na tanya na.

Kadi jamet na wilayat, ɳina a mugun nagon tindu gworolo ti ɳutu i swötön ka'de ka'de ti Sudan na Loki i yiɳa, kogwo ɳutu lo gwon nyu kulo pondya i wilayat liŋ ti Sudan na loki. Kita nase nagon a duma, lepeɳat kita i pirit na geleŋ ko laɳet na meddyal kulya ti lokokorilan, kita na ɳina laɳet a wurö i taliŋ na tanya anyen meddyal lokokoritan ti Sudan na loki anyen lepeɳat bubulö dendya ko a lo 'but. Lepeɳat molu ɳaraki ko laɳet na bodwat ti kulya ti lokokori, ɳina a mugun na ɳutu lokoŋ i kulya ti tokoro ko tema na lokokori.

Laɳet nagon a luitöt na meddyal kulya ti lokokori na a tiki perok merya bungwan 90 anyen kweja ɳo nagon lepeɳat a ryö kune, ama ko lepeɳat ako ryö ɳo nagon yöyöñönikin kune, kweja adi a guralan molu na gubani i ɳerot na suluja na diŋit mönit anyen kine ɳo liŋ bubulö dena.

I suluja na diŋit mönit miriöt ti wilayat ko ti Kauntijin [Counties] molu ɳaɳara i kiden na kilo swötön sona: tipesi 55% a ti miri logon kata soɳinana, 27% a ti swöt lo siyasa lo SPLM-IO logon kata ko tuka'de ko miri, tipesi 10% a ti momoret na swötön ti Siyasa logon kata ko toka'de ko miri kulo(SSOA) ko tipesi 8% a ti kulye swötön ti Siyasa logon ko tuka'de ko miri (OPP) Si'desi gwoso si'deyet na duma lo Wilaya (kode Governor). duma lo kadi jamet. ko dumalak ti Counties (kode Commissioners) de köti ɳaɳara. ɳutu logon köju a siyasin lo tiki i kadi rereket kode (FDs) molu gwon ko si'desi ti wazara musal i Wilayat liŋ.

Pirit 'duɳet na putesi i Sudan na Loki nagon a luitöt na, kita nanyit molu gwon gwoso nagon yöyöñönikini, kulya ti kora na tumatian ko todumalan na saret. Laɳet nagon meddyal kulya ti toludukö na pirit 'duɳet na putesi na Sudan na loki molu kokona anyen ko meddyal yökö na kitesi ti pirit duma na meddyal kulya ti 'duɳö na putesi i Sudan na loki i diŋit mönit, anyen ko tindu miri lo diŋit mönit lo gwon na ɳutu ti Sudan na loki a ɳo geleng jujuwesi nagon metanikin kitesi ti pirit 'duɳet na putesi.

Torukōkin kode Toyiɳakin na kenia ko kikolin

Taliŋ a nene ɳo nagon 'dek diŋit ko kita anyen jojo kondya mugun, Kweje adi 'dek ti pirtön kitaesi gwe kata ko kikolin logon ko konanikin ɳina kita anyen jondya taliŋ, kine ɳo liŋ kona anyen tindu ɳutu diŋit ko kwake anyen ɳutu totojamakin ko 'börik. Soɳinana nan de tatakin ta kunie ɳo nagon a dumalak.

Gwoso lajet na Sudan na loki na ɳerot na suluja na diŋit mönit, ɳina lajet kone ko temejik ti lajesi ka'de ka'de ti swötön ti siyasa, ɳina lajet molu na meddy kulya ti tiki na kitesi liŋ i ɳerot na suluja na diŋitt mönit.

Köti, lajet na Sudan na loki na meddy kulya ti nyökö na saret, nagon kone i kiden na kilo swötön ti siyasa, ko ɳutu gelen lo momoret na ɳutu nagon 'bayin a ti miri [CSO], ɳutu wate ko lajet na ka'durök. i diŋit mönit lepeŋat molu lo tutuŋökindyö kulya ti nyökö na meta na saret i kiden na jumalan musala, anyen tolupökindyö saret lo Sudan na loki logon a toludukö (ARCSS) i saret lo Sudan loki na lo diŋit mönit lo kiŋa [TCRSS] 2011 .ɳina kona sona anyen denanikin adi ɳo liŋ nagon i taliŋ na tanya a tutuŋöki gwoso nagon saret yöyöŋöni. Ko ɳinu lajet molu na medya löpukesi ti saresi ti kulya ti yuku na jur i kiden na yapala musala.

Piritön kitaesi ti miri ko kikolin kitaesi kase. i diŋit mönit piritön merya murek ko lajesi molu nyonyökök kona ko köti nyonyökök meta. ɳina ko kulya ti toliyen ko titimesi. Kine morja lajet na meddy kulya ti kokola na ɳo ti miri. lajet na meddy kulya ti toliyen na ɳutu. lajet na meddy kulya ti ɳutu lo wökön i jurön ti kaŋo kode Refugees, ko lajet na medya kulya ti 'duma na kipiyala kaŋo, 'duma na ɳutu logon a kömörök kaŋo i kita, ko moraki na ɳutu lo 'duma kaŋo i kita na kömörök i kiden na ɳutu kana kode mowatini.

ɳo na 'dutet, kulya ti guba na guralan a ɳo nagon a na'but i tanyet na taliŋ anyen kulya ti guba na guralan kokona. Lajet na Sudan na loki nagon ko meddy kulya ti guba na guralan molu totoludukö i kiden na kiŋa gelen na diŋet mönit. I kiden na yapala buker na tanyani taliŋ, Lajet na Sudan na loki na meddy kulya ti nyökök na saret molu tetenundye saret logon anyen meddy adi toliyen ko ɳayi na kulya ti wurö nagon ko democratic na swötön ti siyasa bubulö kona.Ti kulya ti wurö na ɳutu logon ko gumba guralan ti tuköni tukök i kiden na yapala buker i ɳerot nagon guba na guralan a ko nyuŋ kona. Ti ɳutu ti jurön ti Africa ko ɳutu ti tomoret na jurön liŋ logon ko gwon a kamemeta ti kulya ti guba na guralan ti lunjeni. Guba na guralan ti konani i ɳerot na perok merya buker nagon diŋit mönit a ko nyuŋ'dudyö.

PELE 2

Na pele kode jambu kulya ti togwo'da na woŋon na kipiyala a 'dutet ko petesi gayesi ti ɳutu i diŋit mönit. A na'but parik i dendya ko togwo'da na mörök nyönyöggu nyo. ko köti ko kilo swötön ti siyasa ködyö kondya nyo anyen ɳutu gwon ti mörö köti, ɳina anyen ɳutu yitö kase i piritön anyen si'da ko ruruket na'but ko tolien. Anyen ɳutu bubulö kondya kitesi kase 'bak kujönö ko ti lepeŋat wöröni luwi. Kömörök ti Sudan na loki a swöt lo kulya ti tolika na ɳo narok na kona i diŋit na mörö ko kitesi ti topitökin, ko peleŋat de kikita a ɳo geleŋ anyen jojo ɳarakindya i kulya ti gaya na ɳutu liŋ ti jur.

Togwon'da na woŋon na kipyia a 'dutet ko petesi rurukesı

Kilo swötön ti siyasa aje ruk kulya ti togwo'da na woŋon na kipiyala a 'dutet nagon suluja kita i lor geleŋ lo yapa toburyo kiŋa 2018. ɳina 'ya'yu torukökin i kulya ti togwo'da na tomirikulan na tanya i perok 21 ti yapa to puök wot murek kiŋa 2017.

ɳina taliŋ na tanya na kata ko ɳo nagon a yöyönönikin ,kine ɳo a kulya ti gaya na ɳutu, morja ɳutu wate ko kö'disi, ko munazamat na ɳarakindya ko kinyo ti ɳakini kikolin anyen jakindya ɳutu logon a dara kinyojin, ko köti ɳina taliŋ yöŋö ti ɳutu lo kondya ɳo narok kulo joŋani i 'duŋöki na putesi, ko ti ɳutu kitani gwoso nagon yöyönönikin ko saret lo tomoret na jurön ti kak liŋ lo meddyä kulya ti toliyen na ɳutu.

kunie tetenesi gayesi kata nagon molu bubulö ɳarakindya kulya ti gayesi anyen togwo'ya mörö, ɳina anyen jur yitöki bot 'bura köti. ko ɳina taliŋ a ɳara ko ɳutu liŋ logon gwon kak na kömörök kase, Kilo swötön ti siyasa mulo gwon ko metet na'but anyen kömörök kase gwon ti mörö ko ti lepeŋat gwe pajo pajo. ko köti ti togwo'de togwo kulya ti mirakindya. anyen gwon 'bura kode a lokomoŋ ti swötön ti siyasa togwo'de togwo ɳöesi nagon.

1. ɳöesi nagon tindu munazamat nagon 'dek ɳarakindya i 'dur i piritön nagon ɳutu logon a dara gwon kata kune;
2. Ryaka ko todarayi na ɳutu wate;
3. Tokitayi kode tolupöki na ɳwajik lo'di'dik i kita na kamörök;

4. Gwon a swöt i jamesi logon jondya mörö, wörö na kamörök, tiki na ɳutu jore i kita na kamörök, ko peya na ɳutu lo wuddya kase i piritön kode IDPs, refugees, kadijik ti ɳutu logon a kapuputuk ti loŋio, ɳutu lo kita i U-N ko toro'bo JMEC/CTSAMVM, ko ɳutu liŋ logon a ti Sudan na loki.ko munazamat nagon 'bayin a ti miri nagon a ti tomorek na jurön ti kak liŋ.

ɳutu logon a tiki i kadijik rerekesi i diŋit na mörö kulo molu kökölö a tikine Red Cross. A laŋesi ti kamörök logon 'bain a ti Sudan na loki molu wuddi wuddya i diŋit mönit na kokwe.

ɳina tanyet na talinj yönjö adi a kokwe na diŋit mönit, ti kamörök joŋani kaŋo i piritön ti ɳutu logon 'bain a kamörök, ti kipiala 'dumalak logon peyaddu pajo momorakine i pirit na geleŋ. Ti maninijing nagon tuggö prititon ti kamörök kwekine laŋet na meddyä kulya ti tiki na ɳina talinj i konesi. Kamörök logon kata kulo molu momora ka'de ka'de a nyököjine bot a joŋani i kunye piritön ti kitaesi ti kamörök i Sudan na loki.

I Kunie kitaesi nagon kata a kamörök ti jur logon momore i kilo swötön a kayukuk ti jur, Bolis, katiyuk ti kadi rereket [Prisons] Kapeŋak ti kimaŋ [Fire Brigade] ko katiyuk ti kijakwa ti mu'diŋ [Wildlife Service] A ko 'bain a kilo kamörök molu iti i piritön nagon lepeŋat 'dumajini kaŋo i kita na kamörök a morakine i laŋesi ti ɳutu kase [DDR], ɳina tetenet ɳararakin ɳutu logon köju a kamörök kulo i ryeju na nene kita nagon lepeŋat ɳarakindye 'borik.

DDR molu tutu ɳerot ko todinesi i ɳina diŋit. Kipiala logon aje momora kulo molu joŋani i 'yura, a i 'dutet na ɳina diŋit a kamörök ti Sudan na loki molu tetenani tetena 'bura a korakine in swötön liŋ ti jur. A kamörök kulo molu tetendi 'borik anyen ko bubulö rurugga ɳutu i diŋit na guralan.

kikolin petesi rurukesi ti ɳutu.

Kikolin molu kokona logon ɳarakindya tetenesi ti kulya ti yuku na jur anyen bubulö tu 'bura. Gwoso Lanjet na meddyä kulya ti yuku na jur na tomore aje kona, nagon kone ko ɳutu ti kilo swötön. Lepeŋat molu lo kwekindya ɳutu logon 'dek kita i jur kikolin ko kunie ɳo ka'de ka'de, ko lepeŋat molu lo tindu petesi ti mora na kamörök liŋ. I diŋit mönit na kokwe dumalak ti kamörök logon kata soŋinana kulo de lo meddyä kilo kamörök kase, jojo ko laŋet na meddyä kulya ti gaya na jur.

Kiko geleŋ kata logon aje kona nagon luŋu a lajet na petesi rurukes ti diŋit mönit na meddyal kulya to togwo'da na woŋon na kipiyala a'dutet (CTSAMVM) ko soŋinana aje toludukö ko luŋuni a lajet na meddyal petesi rurukesi ti diŋit mönit na titimba kulya ti togwo'da na woŋon na kipiyala a'dutet.

ŋina lajet na memedday ko na titimba kitesi ti kulya ti togwo'da na woŋon na kipiyala a'dutet, ŋina lajet na worjö ko na sonyodu loŋio logon sonyuki lajet na ŋutu ti IGAD ko lajet na medday kulya ti tiki na ŋina taliŋ i konesi. Kine a kitesi nagon molu kona i kiden na kilo swötön ti siyasa, ŋutu dumalak ti Sudan na loki logon a ko monye ŋina taliŋ ko momoret na jurön ti Africa lo gwon a kametak ti ŋina taling, ŋutu ti tomoret na jurön ti kak liŋ lo ŋaŋarakinddy, ko julin ti ŋutu ti Sudan na loki anyen meddyal adi kulya ti togwo'da na woŋon na kipiyala a dutet, A ko i nene diŋit ko kulya ti togwo'da na woŋon na kipiyala a'dutet a ko tokitayi, a ti kunie ŋo konani konana anyen taliŋ gwon kata.

I'dutet na kine ŋo liŋ, Loki Sudan molu bubulö konuddya kikolin kanyit rurukesi ti jur. Lajet na meddyal kulya ti ruruka na jur [Strategic Defence and Security Review Board] molu na meddyal yöyöŋesi nagon kamörök ryöryö i kulya ti yuku na jur, gwoso jur logon a luitot, Sudan na Loki bubulö rurugga mugun anyen gwon 'bura.

PELE 3

Na pele kode jambu kulya ti ŋaraki na ŋutu ko kinyo ko kulya ti nyökö na 'dukö na piritön na körö i diŋit na mörö. ŋina ŋaŋarakin ŋutu ti Sudan na loki i nyöggü na gwiliŋesi kase ko jur i mukök na mörö. Swötön lo tandu ŋina taliŋ kulo tindi ŋutu ti munazamat kwake nagon bubulö tindu ŋutu ŋaresi i diŋit na kokwe na diŋit mönit. ŋina kweja adi ŋo jore 'dek kokona gwoso:

1. Tindu na ŋutu ti munazamat kwake ko ruruka na ŋutu logon 'dek ŋaresi kulo;
2. Ti ŋutu logon köju a wökönö i jurön lo diŋö ko Sudan na Loki kulo ti rurukani ruruka anyen ŋutu logon a wuddya kase i piritön a iti i kunie köjinö ti Sudan na loki i yitö kase i piritön 'bura anyen lepeŋat bubulö morja ko karo kase.
3. Anyen kilo ŋutu bubulö gwon a lui kase i jur.

4. Anyen ɳutu logon a wuddya kase i piritön a iti i kulye jurön ko ɳutu logon a wökön i kulye swötön ti Sudan na Loki i yitwe bot i piritön nagon lepeɳat köju gwon kata kune a si'dani i piritön nagon lepeɳat yöyöɳöni.

I diŋit mönit, Miri lo toludukö lo gwon na ɳutu ti Sudan na loki a ɳo geleŋ molu konudya kitesi nagon konaki ɳutu lo wuddya kase i piritön kode (IDPs) ko ɳutu logon a wökön i jur a iti i jurön ti kaɳo (Refugees) ko de kona i pirit nageleŋ ko N-U ko munazamat na ɳarakindya ɳutu ko kinyo, mete molu kata nagon konakinikin ɳutu kitesi gwoso kitesi ti kadijik tokelesi ti ɳutu Health, piriton nagon a todinesi ti ɳutu (Schools) ko kine kitesi konaki ɳutu logon a dara i diŋit na mörö, gwoso ɳwajik lo'di'dik, kikijikö, ɳutu wate, karu'beno, kode ɳutu lo böbönöji i diŋit na mörö. I diŋit mönit saret lo munazamat nogon 'bain a ti miri NGO molu nyönyökö meta anyen kita jojo gwoso nagon yöyöɳönikin ko saret lo tomoret na juron ti kak liŋ.

I diŋit mönit, Miri logon a toludukö lo diŋit mönit lo gwon na ɳutu ti Sudan na loki a ɳo geleŋ molu konudya laɳet nagon ko meddyä gurus nagon ko nyökonikin 'dukö na piritön nagon a körö i diŋit na mörö, ko ɳinu laɳet molu gwon ko ɳutu 30 merya Musala logon a temejik ti miri lo diŋit mönit lo toludukö lo gwon na ɳutu ti Sudan na loki a ɳo geleŋ ko ɳutu ti tomoret na jurön ti kak liŋ lo ɳararakindya ko julin ti ɳutu ti Sudan na loki.

ɳina de titindu kwake nagon nyökonikin 'dukö na ɳo na körö i diŋit na mörö i jur kune, kegga piritön nagon mörö koju a duma kata kune. ɳinu laɳet molu wuju gurus ti jur lo America millionjin 100 temba i kiden na kiŋa i diŋit mönit ko miri lo diŋit mönit lo toludukö lo gwon na ɳutu ti Sudan na loki a ɳo geleŋ, ko Sudan na loki molo konudya momoret nagon ko mololikin gurus jore nagon ko tiki ɳina laɳet. Taliŋ a ɳo nagon pondya temba i lor geleŋ logon a tu,kulya ti toyinikin bubulö 'durjö i kiden na kilo swötön ti siyasa ko ɳutu ti Sudan na loki. ko ɳilo kiko taliŋ bubulö gwon i pirit a naggo.

PELE 4

Na pele kode jambu kulya ti mali, kulya ti kitaesi ti gurut ko kulya ti 'depa kode meta na gurut i kiko logon a lo'but.

Kulya ti mali i Sudan na loki molu ko gwon 'bura ko kikolin 'depesi ti mali a toludukö, ko toyinikin ko kepu na ɳutu lo kondya ɳo narok. Na pele jambu kulya ti löpukes i kulya ti saresi ko kikolin logon tindu kita i tu 'bura ko a tiki i pirit.

Tiki na kine löpukes i konesi kweja adi ti kitajin liŋ na kona kune metani meta, ko kine ɳo liŋ a kona 'bura totogwo kulya ti kokola na mali ti jur ko kikolin jore ti kulya ti'debba na'but na miri.

Kilo kikolin molu jojonddy toyinikin a ɳarakindye lwaka kode ɳutu lo pondya i jurön ti kaŋo, ko ɳutu logon a kaŋarak i po i Sudan na loki, Ko lopukes i'bain ko kikolin to'duresi ti mali, Sudan na loki molu rereju yöyöngesi i kulya ti mali.

kusik kode ɳo dumalak

Kusik dumalak i kulya nagon a wurö i taliŋ na tanya na gwon suna.

- Miri lo diŋit mönit lo molu tindu ɳo nagon lepeŋ kokon kune i meta. A molu wurji ɳo ti kulya ti gurut liŋ nagon a rye kune, torigwo molu kata i kulya ti kita anyen bubulö dena adi ɳutu katetenak ti siayasa kulo a kepo 'bura, ko saresi a ko 'depa, Kilo siyasat molu tiki ɳerot anyen metanikin kulya ti to'durö na jur.
- Miri lo diŋit mönit molu meddyä kiko lo'but lo 'depa na gurut nagon rye i welet kode petrol ko nagon 'bain rye i welet kune. Miri duma, wilaya ko Counties molu titiki kido ko saresi kase anyen momorja gurut.
- Miri lo diŋit mönit molu lo pokin ɳerot i togwo'ya na kulya ti kokola na mali ti jur, saresi molu kokona anyen ɳutu liŋ lo kita i miri kulo bubulö kita 'bura. Ko lele lose a meddyä kine ɳo kana kode a rye i körju na mali ti jur molu joŋa i (tumuna) bolis anyen ko ti pipiya.
- Mali ti Sudan na loki molu ɳaŋara jojo anyen kenia ka'de ka'de ti Miri nyöggi 'duggö piritön nagon a körö i diŋit na mörö. ko kitesi to'duresi ti jur nagon yöyöŋönkin.

- Kiko lele logon meta ko saret logon kata ko yeheet nagon keponi mali, molu memet ɳo na momore kune anyen kokora ko tokitayi nase kode i siyasat logon metanikin gurut (Budgetary).

Nyökö na meta na kine ɳo molu tindu miri gwon ko kiko lo'but logon kikitani kegga i tetenundaya na gwo'desi kode saresi. Nyökö na meta na kine ɳo molu tin ɳo nagon kokona kune ti denani dena, ɳutu lo koko'ya ɳo ti miri ti mokani moka. Kine ɳo bubulö kita 'bura ko kikolin ludukö a tetena anyen keponikin kita kode saret logon a tuludukö.

Wazara na medya kulya ti gurut a kene na miri nagon a nago parik ko a swöt i kulya ti nyökö na meta na ɳo liŋ, nye na meddyia kulya ti gurut ti miri, ko nye köti na gwon a kiko logon metanikin gurut ti miri liŋ.gwoso nagon meta na mali ti welet ko kiko lo 'bot a ɳo duma na miri , Wazara na meddyia kulya ti welet köti ti gwe a swöt lo kulya ti ɳo nagon yönö ti metani meta kegga i kulya ti meta na mali (gurut) ti welet.

I kulya ti kunie ɳo jore nagon yönö ti nyököni nyökö meta, 'deket kata nagon koneni kenie ɳo ludukö nagon ko kikolin loggo kitaesi. Laŋet na Sudan na loki meddyia kulya ti momora na gurut, Laŋet na meddyia kulya ti gurut ti ɳutu lo kikita (möiyajin), ko Laŋet na meddyia kulya ti gayi na yobu se na gwon a miresi. na'but.

Kunye ɳo köti kata nagon yönö ti metani meta i kulye swötön ti miri anyen jojo meddyia kenya liŋ ti miri, ɳina anyen jojo meddyia ko 'diri ɳo na toludukö kune kikita gwoso nagon a yönönikin na. Laŋet na Sudan na loki nagon a kametanit kode katitimanit ko Laŋet na meddyia kulya ti kokola na gurut ti miri. Kine a muggunya nagon a na'but parik.

Tetena na saresi lo kikita 'bura ko torigwo gwon ko dara ko kikolin kitesi ti gurut 'bayin gwon a lo'but, kweja adi geleŋ na ɳo nagon yönö ti nyököni nyökö meta a kulya ti tetena na Laŋet nagon ko meddyia kulya ti 'depa na gurut, anyen jojo meddyia kitesi ti gurut ko kulya ti 'depa nase anyen jojo ɳarakindya i kulya ti kikolin lukwölönök i kulya ti 'depa na na gurut. Kulya ti tiki na ɳo na toludukö kune i konesi molu meta ko laŋet na kikita ko kulye temejik ti laŋet na tomoret nagon a toludukö.

PELE 5

Na pele kode jambu kulya ti 'duŋö na putesi i diŋit mönit, riŋa na ŋutu lo koko'ya tito ti miri ko kulya ti morja na ŋutu, Kulya ti yöyöŋesi nagon ŋutu a ryö i diŋit na mörö ko körö na turön kode piritön i diŋit na mörö 'dek ti nyökökini i pirit.

Anyen bubulö ŋarakindya i ŋina kita, ti miri lo diŋit mönit logon a ludukötyo lo togwi'dikindya swötön lo meddyä kulya ti 'duŋö na putesi nagon tuggö adi ti swöt to 35% lo ŋilo miri ti gwe a ŋutu wate, ko kine ŋo a

- Laŋet na to'diri, Morja na ŋutu ko tolika na ŋo narok.
- ŋayi na pirit 'duŋet na putesi na sudan na loki na ŋola.
- laŋet na meddyä kulya ti ropa na ŋutu logon ŋo kase a körö, ko ŋaraki na ŋutu lo konaki a rabat i diŋit na mörö.

Kilo swötön de kita a lui anyen tetenundaya kulya ti to'diri, morja na ŋutu ko tolika na ŋo narok nagon ŋutu koju a ryö i diŋit na mörö kune, ropa na ŋutu logon ŋo kase a körö, ko ŋarakin na ŋutu lo konaki a rabat i diŋit na mörö i Sudan na loki, Munazamat ti jurön ti African ko ti tomore na jurön ti kak liŋ, gwoso tomoret na jurön ti Africa (Africa Union) UN ko laŋet na Africa na meddyä kulya ti toliyen na ŋutu molu ŋaŋarakindya i peddyä ko i tokitayi na kine kiteasi liŋ.

Laŋet na to'diri, topitökin ko tolika na ŋo na narok na kona i diŋit na mörö.

Laŋet na to'diri, topitökin ko tolika na ŋo na narok na kona i diŋit na mörö kune a swöt lo'but parik i kulya ti taliŋ i Sudan na loki nagon molu na gwon ŋerot ko rinjت anyen jambu kulya ti likikiri lo kulya ti mörö. ko molu jujun kulya ti taliŋ, kulya ti topitökin i Sudan na loki. molu suluja kita i mukök na yapala iŋwan na koneni miri lo dinjt mönit lo toludukö lo gwon na ŋutu ti Sudan na loki a ŋo gelen (RTGoNU) Diŋit pipiyet molu suluja i yapa toburyo 2005 tojo i lor lo tanyanikin ŋina taliŋ na toludukö na.

ŋinu laqet molu kone i mukök na pipiyesi na pipiyani ŋutu ti Sudan na loki anyen meddyu adi i kiden na kunye ŋo, yoyöñesi nagon ŋutu wate, ŋutu lyan kodisi ko teton liŋ a wurö kak, A ŋo nagon a rye kune molu tikine i saret,

ŋina laqet molu konudya ŋo jore. Lepeŋat molu pokin i pipija, ko i wurjö a tuggi yoyöñesi nagon ŋutu a ryö, a ga'yi ŋutu lo kondya kine ŋo kulo. Lepeŋat köti molu pokin i pipija a wurji kulya ti ŋutu lo 'belengu saresi ko körö na kulya ti kita nagon a konaki ŋutu liŋ ti Sudan na loki ko lwaka kode ko ŋutu logon kita kase i pirit.

ŋina laqet molu wuju maniniyet ko ŋutu lo konaki a rabat anyen lepeŋat titimbi kinu maniyiet, a kirut ŋinu laqet molu tindi jujuwesi nagon konani kikolin logon kone i kitesi nagon kata soñinana i kötumiton ti ŋutu ti jur, kitesi ko kikolin morja wöriñesi nagon ŋarakinikin ŋutu lo tudarayi i diŋit na mörö ko ropa na ŋutu logon ŋo kase a körö.

I diŋit nagon ŋina laqet kondi kita nayit. ŋina laqet molu wurjö likikirilön logon kata ko to'diri a tindi jujuwesi ti ŋo nagon lepeŋat 'dek ti konani kona anyen kine ŋo gwon ti nyöggü 'borik. morja löpukesi ti piritön ti saresi.

ŋina laqet molu kata ko kido nagon lungi ŋutu, maninijin ko kunie ŋo nagon yoyöñonikin, ko lepeŋ köti molu ti tuk karen ti ŋutu logon a konaki a rabat ko ŋutu logon a met kinu ŋo i kona kulo. Lepeŋ molu metundya konese na 'but i jurön ti Africa ko i kulye jurön ti kaŋo anyen tindu kulya ti to'diri ko mora na ŋutu, tolika na ŋo narok nagon koju a kona i diŋit na mörö kune, a tokurikindye ŋutu kulya ti kita nase kegga ka'durök ko ŋutu wate.

ŋina laqet molu gwon ko dumalak buryo, iŋwan kase molu gwon a ŋutu ti Sudan na loki, ju ŋutu wate murek, a kulye dumalak musala kulo molu pondi i kulye jurön ti Africa ko geleŋ nase molu gwon a ŋutu nanakwan, ŋo na kon lepeŋat kune molu kwekwki ŋutu i yapala musala a kokwe na 'dutet na diŋit mönit.

Pirit duma 'duṇet na putesi na Sudan na loki na ɳola

Pirit duma 'duṇet na putesi na Sudan na loki na ɳola ko kulye ka'duṇök ti putesi ti kulye jurön ti kaṇo molu gwon a luwitöt anyen ko mendya ɳutu geleŋ ngeleŋ logon ko könin a duma i ɳo narok nagon a kona i kiden na perok 15 ti yapa to puök wot mure lo kiṇa 2013 to jo i 'dutet na diṇit mönit i kiṇa 2021.

ɳina pirit duma 'duṇet na putesi molu kondya titimesi nagon ko bubulö, ɳina pirit duma 'duṇet na putesi molu 'duṇökindyö putesi ti ɳutu logon ko könin a duma i beleŋgu na saret lo tomoret na jurön ti kak liŋ ko saresi logon totokitayi i Sudan an loki. pirit duma 'duṇet na putesi i Sudan na loki na ɳola na molu kata ko kido ko kuket i ɳo gwoso ko kune. tatuwa na ɳutu abur, ɳo narok na konaki ɳutu, öpuwö ti mörö ko kunie ɳo narok na meta ko saret lo tomoret na jurön ti kak liŋ ko saresi ti Sudan na loki na morja ɳo narok nagon konaki ɳutu ko ryaryakatu na ɳutu wate.

Ka'duṇök ti putesi ti ɳina pirit duma na 'duṇet na putesi na Sudan na loki na ɳola na, kapipiyak ko kulye ɳutu ka'de ka'de logon kita nyu kulo molu gwon a ɳutu logon a lo rigwo ko a lo'but i kita nase kegga i putesi ti ɳutu logon a konakindya kulye ɳutu a rabat, 'bayin gwoso nagon yöyönönikin ko saret lo tomoret na jurön ti kak liŋ logon metanikin kulya ti tolien ko to'diri na ɳutu. Jore ti kilu ka'duṇök ti putesi molu pondya i jurön ti Africa ko 'bayin tuŋ a ɳutu ti Sudan na loki.

Pirit duma 'duṇet na putesi na Sudan na loki na ɳola nu molu gaga ɳutu lo konaki a rabat kolu ko ɳutu lo gwon a koṇe metet gwoso nagon a yönönikin ko saresi lo totokitayi i tomoret na jurön ti kak liŋ, To'diri na ɳutu lo joṇa i pirit duma 'duṇet na putesi na Sudan na loki na ɳola na molu kukuka, Lele ɳutu 'bayin logon molu pipitönki ko kulya ti gwon nanyit a swöt i kondya na ɳo narok kogwon lepeṇat a temejik ti miri kode ɳutu lo wole i diṇit na gubani guralan, ko lele ɳutu 'bayin logon anyen yönö gayet ko saret duma, tiki na ɳutu na pitönö ko ɳutu duma lo jur ti bulö togwo'ya kita na Pirit duma 'duṇet na putesi na Sudan na loki nagon ɳola.

ɳina pirit duma 'duṇet na putesi na Sudan na loki na ɳola molu bubulö 'dumundya saret logon togwo'yi ɳo kode mali liŋ na rye ko kikolin lorok, anyen kinu ɳo kode kinu mali nyököki ko monye, kode miri lo Sudan na loki, Ko ɳina pirit duma 'duṇet na putesi na Sudan na loki na ɳola na molu tin ɳutu lo konaki a rabat kulo i ɳaraki, ko ɳutu logon ɳo kode mali kase a joṇa i diṇit na mörö ti

ropani ropa. ɳutu lo moka kode lo 'duɳöki putet ko pirit duma 'duɳet na putesi na Sudan na loki na ɳola na, molu ti ruköki anyen gwon a swöt lo miri lo toludukö lo diɳit mönit lo gwon na ɳutu ti Sudan na loki a ɳo geleŋ kode miri lo po i mukök na diɳit nagon molu saret lo mendya.

Laɳet na meddyä kulya ti ropa ko ɳaraki na ɳutu

Laɳet molu kata nagon ko mendya kulya ti ɳaraki na ɳutu lo konaki a rabat i diɳit na mörö ko ropa na ɳutu logon ɳo kode mali kase a körö kode a joɳa i diɳit na mörö. nagon molu tetene ko miri lo diɳit mönit lo toludukö lo gwon na ɳutu ti Sudan na loki a ɳo geleŋ (RTGoNU) i kiden na yapala buker na suluwani miri lo diɳit mönit, ɳinu laɳet molu na mogga gurut nagon rapani ɳutu logon ɳo kode mali kase a joɳa kode a körö i diɳit na mörö ko ɳaraki na ɳutu lo konaki a rabat. ɳinu laɳet molu 'du'dumundya tito kitesi ko gurut nagon ɳarakinikin ɳutu logon ɳo kase a körö i diöt na mörö anyen lepeɳat jojo nyöggü 'duggö gwiliŋisi kase. ko ɳinu laɳet molu wuwuju maniniet ko ɳutu lo konaki a rabat anyen tetenundaya kikolin logon ropani ɳutu logon ɳo kase a körö, ko ɳaraki na ɳutu lo koneki ɳo na narok.

PELE 6

Na pele kode chapter jambu kulya ti tetenesi ti saret lo 'dutet. I lele swöt saret lo 'dutet logon a toludukö lo molu gwon ada, ko yi de 'dur kata a da, kogwon Sudan na loki kata ko saret ama 'dek ti nyököni nyökö meta anyen ɳo nagon a ludukö ti jur likaŋ kune bubulö tolupöki kata, ɳina anyen metanikin adi ɳina taliŋ jojoɳga diɳit na jo ti gwe kata i Sudan na loki, Saret lo kweja ɳo liŋ nagon yöyöñönikin ko kiko logon a yöñöniki ko saret i mendya na ɳo liŋ ko temet na kiteasi ti miri, ko miri ködyö kondya nyo. Ko köti saret lo gwon a lo rigwo i kulya ti gayi na ɳutu ti Sudan na loki.

I diɳit na mömönökindyö, Miri lo diɳit mönit lo toludukö lo (RTGoNU) molu lo mendya kulya ti kitesi nagon tetenani saret lo 'dutet, nagon molu meta ko saret ludukötyo. Kine kitesi molu meta ko moka ko ɳutu ti Sudan na loki, Tutuɳöki na tetena na Saret lo 'dutet ti gwe ti lwön kiŋajin mure i mökök na 'dutet na suluja na diɳit na kokwe.

Kine tetenesi molu gwon gwoso i saresi kode i kikolin gwoso kulo:

1. Todumalan na ɳutu ti Sudan na loki

2. Konundya gweyari lo miri lo luŋu a Federaliya, logon wule ko ɳutu ko köti ɳutu lo kita kata kulo pondya i swötön liŋ ti Sudan an loki.
3. Gwo'diyet na ɳo nagon anyen talin na 'dutet gwon kata ko gwon na ɳutu a ɳo geleŋ ko kuka na toliyien na lokokoritan ti Sudan na loki.
4. jundyö na kulya ti ɳarju na ɳutu i miri lo jur jojo, ko kiko logon gubanikin guralan nagon kata ko torigwo ko kora na tomatyan ko mali nagon tiki miriyöt ti wilaya ko countijin.
5. Kuka na löti ko keryat ti ɳutu ka'de ka'de, to'diri na kötumitön ti ɳutu, na morja to'diri na kötumitön ti ɳutu anyen lepeŋat rurugga likikiri lose, to'durjö kode todindyö kutu nase ko jundyö na keryiet kase, ko purpurja nase na 'borit.
6. Mete nagon adi, ɳutu a konaki ɳo nagon lepeŋat yoyönjöni, ko kone na tetena na kikolin logon to'durönikin gurus na kora jojo, ko ryeju na ɳutu na mali nagon kata i jur ko kiko logon pölililyö ko kitesi na koneki ɳutu.
7. jundyö ko ɳarakindya na Sudan na loki anyen kita ko toyinakin ko jurön ti Africa ko ɳutu ti tomoret na jurön ti kak liŋ.
8. Tiki na ɳutu ti Sudan na loki i tetendya na yoyönjesi nagon kata i Sudan na loki ko kiko logon ɳutu si'daki kak i jambu ko 'börik ko tokoyokan, nagon ɳutu ruggi 'börik ko kuket nagon kukanikin yeyesi ti kulye ɳutu.

Kine ɳo molu kebbu pipiesi logon molu kona ko ɳutu dumalak logon a komonye ɳina talin kulo, ko molu ko kona i mukök na kine kitesi liŋ, nagon morja swötön ti siyasa, laŋesi ti köyüpök, munazamat nagon 'bayin a ti miri. Laŋesi ti ɳutu wate, laŋesi ti ka'durök ko, Laŋet na Sudan na loki na mendya kulya ti nyökö na saret a mugun nagon molu ɳaŋarakindya i kitesi ti toludukö na saret. Ko temejik ti ɳina laŋet molu wule i kiden na laŋesi ka'de ka'de, miri lo toludukö lo gwon na ɳutu ti Sudan na loki a ɳo geleŋ (RTGoNU), Swötön ti siyasa, Laŋesi ti köyüpök, Laŋesi ti ɳutu wate, Laŋesi ti kö'durök, Laŋet na kötumitön ti ɳutu logon ku'dik, Laŋet na ɳutu logon 'bayin kita i miri, CSO, Laŋesi ti ɳutu lo kendya, laŋet na ɳutu logon a babatatu, ko kulye ɳutu logon a kurundyö.

i diŋit na wurö na saret lo 'dutet, todinesi molu 'du'dume i Saret lo Sudan na loki, Likikiri lo Saret ko denesi, Kona na talin, manini na Saret na wurö ko a rukök ko momoret na Saret molu jakini kode kwekine temejik ti kadi jamet i mendya kode i swaggu (kode i lilija) na ɳilo saret anyen rurukö.

PELE 7

Na pele kode jambu kulya ti Laqet na tomore nagon ko meddyal kulya ti tiki na ɳina taliŋ i konesi [JMEC], ɳina a mugun nagon a tiki kidu anyen kebbu kulya ti tiki na ɳina taliŋ i konesi.

Kulya ti ɳina laqet kode [JMEC] kata i taliŋ na tanya i Kiŋa 2015, ko ɳina laqet kona anyen mendya kulya ti tiki na ɳina taliŋ i konesi bubulö meta ko i kepo. Ko ɳina laqet soŋinana a je toludukö. anyen jojo mendya ko kebbu na tiki na ɳina taliŋ na toludukö na i konesi.

ɳutu ti ɳina laqat aje 'yala anyen gwon a 43 ko ɳutu ti ɳina laqet 'bayin tuŋ a ɳutu ti swötön ti siyasa lo tandu ɳina tanyet na taliŋ kulo, Ama ɳo na 'but na, ɳina laqat gwon ko ɳutu ti Sudan na loki logon a komenyə ɳina taliŋ, ko temejik ti laqesi ti köyupök, ɳutu lo yiyniki kode lo kukwuön, laqesi ti ɳutu wate, laqesi ti ɳutu katugwörök, laqesi ti munazamat nagon 'bayin a ti miri, ka'durök ko ɳutu lo kendya, ko köti ɳina laqet kata ko ɳutu logon a katogolok ti ɳina taliŋ ti jurön ti Africa, ɳutu ti tomoret na jurön ti kak liŋ, ko julin ti ɳutu ti Sudan na loki.

Laqet na JMEC na toludukö na, gwon ko kidu i mendya na kulya ti tiki na ɳina taliŋ i konesi, ju kulya ti meta na miri ludukötyo lo gwon an ɳutu a ɳo geleŋ. ɳina laqet de na meddyal ko kilo swötön lo tandu ɳina taliŋ kulo keep diŋit na tikini ɳina taliŋ i konesi kogwon ɳina a ɳo duma parik nagon lepeŋat ködyö kokon. Ko kine ɳo ti tu'bura, ko de 'dek ti tetenakine i pirit ti ɳina laqet kode [JMEC] ti jambi jambu.

Monye si'daet lo ɳina laqet kode [JMEC] molu tötkin Miri ko monye si'daet lo Laqet na mezelis wuzara na jurön ti IGAD loqio ti ɳo narok liŋ nagon a lawesi ti ɳina taliŋ na kona i diŋit na kulya ti tiki na ɳina taliŋ i konesi.

Monye si'daet lo laqet na wuzera na jurön ti IGAD molu luqundyé jamet na kone 'de'de kijek na laqet na wuzera ti jurön ti IGAD i kiden na perok puök wot iŋwan anyen lepeŋat po kaŋo ko gwo 'diyet na tetemakindya anyen löpuket jojo kona, JMEC molu po ko yeysi nagon anyen tetenakini yöyüŋesi nagon a pukun i kiden na kilo swötön ti siyasa, A ko kinu ɳo a ko tu 'bura, A JMEC molu sonyoro kinu yöyüŋesi i laqet na wuzara na jurön ti IGAD.

JMEC molu gwon ko jamet dan geleñ temba i yapa, ko lepeñat molu tatakin dumalak ti miriöt ti jurön ti IGDA loñio liñ tamba i diñit, ko kulya ti tiki na ñina tanyet na talin i konesi temba i yapala musala nagon lepeñat tökindyö miri, Lañet na wuzara, Kadi jamet na diñit mönit, ko kulye ñutu logon kukwöñ ti jurön ti Africa, ko ñutu ti tomoret na jurön ti kak liñ logon a komonye ñina tanyet na talin.

JMEC köti memet kita na kunie piritön kitaesi ka'de ka'de ko kikolin lo toludukö kode a tetena ko ñina tanyet na talin na toludukö, Kine de morja, Lañet na mendya kulya ti togwo'da na woñon na kipiyala ko kikolin titimesi, Lañet na meddy'a depa kode moka na gurus, Mugun na medya titikesi ti gayi na jur, Ko lañet na Sudan na loki na mendya kulya ti guba na guralan.

kebbu na kitaesi ko kikolin liñ ti Miri, JMEC bubulö tindu tirikuwet adi ño liñ nagon aje kona kune, ti keponi kepo a köti tindi riñet nagon bubulö metanikin kilo swötön, ko logon a körju kulya ti tiki na ñina talin i konesi.